

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

6. An quis efficiatur servus ob delictum? Ex p. 7. t. 7. r. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

§ 1. **R**espondeo affirmatiuè: igitur efficitur seruus quando in iusto bello capitur, iure namque gentium mancipium fit capientium, morte in perpetuam seruitutem commutata, de qua re non est dubitandum. Excipitur tamen quando Christiani à Christianis iusto bello capiuntur, consuetudo quippe præscripta, atque adeo ius est inter Christianos, vt seruituti non subiciantur. Si tamen Christiani ab infidelibus bello iusto ex parte infidelium caperentur, verè essent illorum mancipia: eo quòd gentium ius omnibus sit commune, iustaque esset mortis commutatio, quam infideles iuste Christianis ita captis inferre possent, in perpetuam seruitutem.

2. Huic titulo annectere possumus, quando innocentes, qui partes sunt Reipublicæ aduersus quam iustum bellum geritur, quales sunt infantes, & alij, capiuntur. Licet enim licitè interfici non possint, iure tamen belli ac gentium, fiunt mancipia capientium. Ratio est; quoniam illis, tanquam in propriis membris, puniuntur iuste Respublica, quoad omnia bona fortuna; de quorum numero est libertas: estque hoc communi vlti receptum.

3. Et ideò Gasparus Hurtadus de iust. disp. 1. diff. 21. sic ait: Quamuis ex natura rei nullus sit nec nascatur seruus, seu mancipium alterius, potest tamen quis fieri seruus alterius, variis modis. Primò, iure belli iusti in quo potest quis directè occidi, commutata occisione in perpetuam seruitutem, vt constat ex l. & seruum ff. de stat. hom. Addimus in quo quis potest directè occidi, quia an innocentes possunt capi in seruos, dicimus tr. de charit. disp. 9. diff. 15. ab hoc tamen primo modo redigendi in seruitutem, excipiuntur Christiani qui (quando non deseruerunt totaliter fidem) iure inter Christianos ipsos consuetudine introducta, Romano Pontifice sciente, & non contradicente, nequeunt adhuc in bello iusto ab alijs Christianis in seruitutem redigi: quod etiam statuitur. l. 1. Castelle, vir. 2. 1. parte 4. bene tamen possunt à non baptizatis iuste bellantibus.

4. Vide etiam Sanchez in opusc. tom. 1. lib. 1. cap. 1. dub. 3. num. 5. Dicastillum de iust. lib. 2. tract. 1. disput. 1. dub. 11. num. 144. & Lessium lib. 2. cap. 5. dub. 4. num. 12. vbi tamen aduertit, eum, qui in bello ex parte sua iusto capitur, non contrahere veram seruitutem. Quod si iustitia belli vtriusque sit ambigua ob probabile ius partis vtriusque, capti vtriusque sunt serui; vt rectè Couar. ex lege supra dicta, vbi tamen constare cœperit vtri faueat parti iustitia, tunc ea pars, quæ iniuste cepit, debet captum in libertatem sine pretio restituere. Procedit etiam hoc quoad infantes, qui licet à victoribus occidi non possunt, possunt tamen fieri serui; quod probat Eminentissimus Cardinalis de Lugo de iust. tom. 1. disputat. 6. sect. 2. num. 12.

5. Notandum est etiam hic obiter, fas esse Christianis, qui bellum iustum cum Christianis gerunt, Christianos bello captos detinere, non vt seruos, sed vt ab illis, dum detinentur, sint tuti, maximè si sint Duces strenuè, de quorum libertate ingentia damna, atque non vulgaria timeantur; & diuites, vt pecuniam aliquam iustam, & moderatam pro eorum libertate, & dimissione accipiant, vt videmus passim hoc tempore fieri in bello Belgico, quod nobis est cum Hæreticis Hollandicis, & Zelandicis, Caluinianis, Lutheranis, Zuinglianis, Armenianis, & cætera Hæreticorum turba, & peste, quorum religio, cum diuersa sit, vera, & constans esse non potest. Et ita docet Fagundez de iust. lib. 2. cap. 1. num. 4.

Sup. conten-
tis in hoc §.
supra in tr.
Ref. 30. &
latè & me-
lius in Ref.
cius not.

RESOL. VI.

An quis efficiatur seruus ob delictum? Ex p. 7. tr. 7. Ref. 4.

§ 1. **R**espondeo, quod quis potest in seruitutem alterius redigi in pœnam delicti, sine cõdemnatione iudicis, quia sicut potest quis iuste puniri morte, ita etiam seruitute, siue lege aliqua, & sine Christiani deferentes arma, vel alia prohibita ad Sacracenos, possunt ab alijs Christianis eos captiuitatem seruitutem redigi, vt constat ex cap. 1. in quorundam, de Iudæis & Sarracenis.

2. Confirmantur etiam supradicta ex cap. 1. qui 32. dist. vbi Urbanus I. concedit secularibus Principibus facultatem, vt seruituti subiciantur feminæ, quæ contraxerunt cum initiatis ordinibus sacris, si illi admitti à suis Prælati, non desisterint. Item in Concilio Toletano 9. cap. cum multa 15. quest. 8. Sanctum est, vt filij, qui ex nefario Matrimonio cum initiatis ordinibus sacris fuerint suscepti, non solum excludantur omnino ab hæreditate parentum, sed etiam serui sint in perpetuum eius Ecclesiæ, ad quam initiatum illi pertinet. Item libertus qui in eum le grauitur ingratum exhibuerit, qui sua sponte illum manumittit in pœnam delicti redigitur in seruitutem, l. si manumissus, Cod. de liber. & eorum liberis, & Inst. de cap. 1. dimittit. §. Maxima. Præterea cap. de raptorib. 36. q. 1. constituitur, vt si raptor cum rapta ad Ecclesiam confugerit, constituturque raptam violentiam perculsit, raptor seruituti subiciatur, at se redimendi libertatem habeat facultatem. Si verò puella raptori confugerit, illaque patrem habeat, raptor patri simili satisfactione teneatur. Et hæc omnia docet Malderus de iust. tractat. 1. 1. disputat. 5. dub. 2. Dicastillum de iust. lib. 2. tract. 1. disput. 1. dub. 11. n. 146. Lessium lib. 2. cap. 5. dub. 4. num. 14. & Eminentissimus Cardinalis de Lugo de iust. tom. 1. disput. 6. sect. 2. n. 13. Fagundez de iust. lib. 2. cap. 1. num. 7.

RESOL. VII.

An quis efficiatur seruus titulo venditionis?
Et an liceat emere eum, qui se egestatis causa vendidit?
Ex p. 7. tr. 7. Ref. 7.

§ 1. **R**espondeo, quod etiam seruitus contrahitur venditione qua quis ex libero sit ex sua voluntate seruus, quod quilibet liber potest ex natura rei validè efficere, quia non minus est dominus sive libertatis, id est, suarum operarum quam honoris, & famæ, & pecuniæ; vt tamen licitè fiat, requiritur aliqua rationabilis causa, aliàs esset prodigius, & profusor sine libertatis, quæ pretantior est bonis fortunæ, honoris, & famæ: Vt tamen venditio libertatis validè fiat, præres conditiones requiruntur iure Casarico, l. 4. ff. quibus ad libertatem, & iure Castella leg. 1. tit. 2. n. 3. 4. Prima conditio est, vt quis non se ipsum immediate vendat, sed per alterum. Secunda, vt qui patitur se vendi, sit maior viginti quinque annorum. Tertia, vt intendat esse particeps pretij, & quod re ipsa sit particeps illius. Quarta, vt emptor credat illum esse seruum. Quinta vt qui venditur, sciat se esse liberum ante venditionem. Sexta, vt eum vendens sciat esse liberum. Concurrentibus igitur simul his sex conditionibus, valida esset venditio, & vsque adeo illi seruus ementis efficitur, vt esto ei postea pretium iustum pro illo offeratur, non teneatur eum manumittere. Quod si quacumque de causa illum manumittat, nec ille non ingenuus, vt antea erat, sed liberus. Quacumque